

YARGITAY KARARI

Yargıtay 9. Hukuk Dairesinden:

T Ü R K M İ L L E T İ A D I N A
Y A R G I T A Y İ L A M I

Esas No : 2025/8655
Karar No : 2025/9695

İNCELENEN KARARIN

MAHKEMESİ : Malatya 1. İş Mahkemesi
TARİHİ : 17.02.2025
SAYISI : 2022/36 E., 2025/62 K.
DAVACI : Emrah Koç vekili Avukat Ahmet Mert Tatar
DAVALI : Malatya Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
DAVA TARİHİ : 26.01.2022

İlk Derece Mahkemesince kesin olarak verilen kararın kanun yararına temyizen incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiş olmakla; Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin 02.04.2018 yılından itibaren 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kadroya geçerek davalı Kurumda sosyolog olarak çalıştığını, davalı Kurum ile Öz Büro İş Sendikası arasında 1. dönem işletme Toplu İş Sözleşmesi'nin 01.10.2021 tarihinde imzalandığını, yürürlük süresi olarak 01.01.2021-31.12.2022 tarihleri arasının belirlendiğini, toplu iş sözleşmesi hükümlerinden yürürlük başlangıç tarihi olan 01.01.2021 tarihinden itibaren faydalanmak istediğini, ancak davalı Kurum tarafından verilen cevapta toplu iş sözleşmesinden yararlanma tarihinin talep tarihi olan 08.10.2021 olarak belirlediğini belirterek bir kısım fark alacakların davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun (6356 sayılı Kanun) 39/4 hükmünün üçüncü cümlesine göre dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanmanın talep tarihinden geçerli olduğunu, toplu iş sözleşmesinin "*Sözleşme kapsamı ve yararlanma*" başlıklı 4. maddesinin de dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanmanın, talep tarihinden geçerli olacağı hükmünü içerdiğini savunarak davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; 03.03.2021 tarihli ve 31412 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 30.12.2020 tarihli ve 2020/57 Esas, 2020/83 Karar sayılı kararı ile 18.10.2012 tarihli ve 6356 sayılı Kanunun 39/4 hükmünün dördüncü cümlesi olan "*...İmza tarihinden önceki talepler imza tarihi itibarıyla hüküm doğurur.*" hükmünün oy çokluğu ile iptal

edildiği, Anayasa Mahkemesi kararının 03.03.2021 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlandığı, Anayasa Mahkemesinin iptal kararında "...Taraf sendikanın üyesi olmayıp dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesi hükümlerinden yararlanmak isteyen işçilerin imza tarihinden önceki talepleri itiraz konusu kural uyarınca imza tarihi itibarıyla hüküm doğuracaktır. Bu itibarla toplu görüşme ve pazarlık sürecinde toplu iş sözleşmesi kapsamındaki işyerinde çalışan, süresinde talepte bulunan ve dayanışma aidatı ödeyen, taraf sendika üyesi olmayan işçilerin toplu iş sözleşmesinde yer alan ve toplu görüşme ve pazarlık süreçleri nedeniyle geçmişe yönelik parasal haklar bahşeden hükümlerden yararlanmaları mümkün olmayacaktır. Bu sonuçla karşılaşmak istemeyen işçilerin ise toplu iş sözleşmesi öncesinde taraf sendikaya üye olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla kural hem olumsuz sendika hakkını hemde toplu iş sözleşmesi hakkını sınırlamaktadır.", "...Toplu iş sözleşmesine taraf sendika üyesi olan işçi, talebi gereksizizin üye aidatı ödeyerek; üye olmayan işçi ise talebi üzerine dayanışma aidatı ödemek suretiyle sözleşmenin parasal hükümlerinden yararlanmaktadır. Dayanışma aidatıyla yararlanmada taraf sendikanın onayı aranmayarak sendika üyesi olan ve olmayan işçiler arasında bir eşitlik ve denge sağlanmıştır. Ancak yetki alma ve toplu iş sözleşmesinin hazırlık, müzakere ve pazarlık süreçlerinin devam ettiği dönemlerde sendika üyesi olmayan işçilerin dayanışma aidatı ödemesi itiraz konusu kuralla engellenmektedir. Bu sürecin ülkemizde çok uzun zaman alabildiği gözetildiğinde bu uzun süre boyunca dayanışma aidatı ödeyenlerin toplu iş sözleşmesinden yararlanmasının engellenmesi bu dengeyi bozacak niteliktedir. Kuralın toplu iş sözleşmesinin imzalandığı tarihte taraf sendika üyesi olan işçiler lehine bir sonuç doğurduğu, bu nedenle sendikalaşma yarışında taraf sendika lehine bir avantaj yarattığı açıktır. Öyle ki üye sayısını artırmada kolaylık elde eden taraf sendikanın bir sonraki toplu iş sözleşmesinde de üye işçi çoğunluğunu muhafaza etmek suretiyle diğer sendikalara üstün gelmesi ve taraf sendika statüsünü koruması mütemadi bir hâl alabilecektir. Bu durum ise sendikalar arasındaki yarışın ve dolayısıyla çoğulculuğun zedelenmesine neden olabilecektir. Taraf sendika üyesi olmayıp sözleşmeden yararlanmaya ilişkin diğer şartları haiz olan işçilerin toplu iş sözleşmesinin geriye dönük hak bahşeden parasal hükümlerinden mahrum bırakılmalarının, bu kapsamdaki işçileri sendikaya üye olmaya zorlayacağı açıktır. Bu itibarla kuralla getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 51. maddesi kapsamında bir toplumsal ihtiyacı karşılamadığı, aksine demokratik bir toplumda bulunması gereken çoğulculuğa zarar verdiği, sendikalar arası rekabeti taraf sendika lehine haksız şekilde bozduğu anlaşıldığından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir sınırlamanın varlığından söz edilemez..." gerekçelerine yer verildiği, Anayasa kararlarının bağlayıcı olduğu, bu nedenle davacının 03.03.2021 tarihinden itibaren toplu iş sözleşmesinden yararlanabileceği gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

IV. KANUN YARARINA TEMYİZ

A. Kanun Yararına Temyiz Sebepleri

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen karara yönelik Adalet Bakanlığı kanun yararına temyiz isteminde; 6356 sayılı Kanununun 39/4 hükmünün halen yürürlükte bulunan üçüncü cümlesinde düzenlenen "*Dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanma, talep tarihinden geçerlidir.*" hükmü gereğince davacının toplu iş sözleşmesinden talep tarihi olan 08.10.2021 tarihinden itibaren yararlanabileceği, davacının toplu iş sözleşmesinin imza tarihi olan 01.10.2021 tarihinden önce toplu iş sözleşmesinden yararlanmakla ilgili herhangi bir talebi olmadığından Anayasa Mahkemesinin iptal kararının eldeki davaya bir etkisinin bulunmadığı, davacının talep tarihi olan 08.10.2021 tarihinden önceki döneme ilişkin davasının reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmiş olmasının usul ve yasaya aykırı olduğu ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme ve Gerekeç

Uyuşmazlık, davacının toplu iş sözleşmesinden yararlanmaya başlayacağı tarihin belirlenmesi ile buna göre fark alacağı bulunup bulunmadığı noktasındadır.

6356 sayılı Kanun'un 39/1 hükmünde *taraf işçi sendikasına üye olmak* toplu iş sözleşmesinden yararlanmanın şartı olarak öngörülmüştür. Madde metnine göre toplu iş sözleşmesinden yararlanmak için aslolan sendika üyeliği olup istisnai hâller dışında (dayanışma aidatı, sendikanın yazılı onayı gibi) sendika üyesi olmayanlar toplu iş sözleşmesinden yararlanamaz.

Aynı Kanun'un 39/4 hükmüne göre toplu iş sözleşmesinin imzası sırasında taraf işçi sendikasına üye olmayanlar, sonradan işyerine girip de üye olmayanlar veya imza tarihinde taraf işçi sendikasına üye olup da ayrılanlar veya çıkarılanların dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanabilmeleri, toplu iş sözleşmesinin tarafı olan işçi sendikasına dayanışma aidatı ödemelerine bağlıdır. Bunun için işçi sendikasının onayı aranmaz. Bununla birlikte 6356 sayılı Kanun'un 39. maddesinde açıkça, dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanmanın, talep tarihinden geçerli olacağı düzenlenmiştir. Şu hâlde toplu iş sözleşmesinden dayanışma aidatı ödenerek yararlanılabilmesi için her toplu iş sözleşmesi bakımından ayrıca talepte bulunulması gerekmektedir.

İmza tarihinden önceki dayanışma aidatı ödeyerek yararlanma taleplerinin imza tarihi itibarıyla hüküm doğuracağına ilişkin 39. maddedeki düzenleme ise Anayasa Mahkemesinin 30.12.2020 tarihli ve 2020/57 Esas, 2020/83 Karar sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin iptal kararının, kesin hüküm hâlini almamış derdest dosyalar yönünden uygulanması zorunludur (Anayasa Mahkemesi, 12.12.1989 tarihli ve 1989/11 Esas, 1989/48 Karar sayılı kararı; Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, 09.05.1960 tarihli ve 1960/21 Esas, 1960/9 Karar sayılı içtihadı birleştirme kararı; Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 04.02.2021 tarihli ve 2020/5169 Esas, 2021/3479 Karar; 06.07.2023 tarihli ve 2023/9636 Esas, 2023/11055 Karar ve 6.11.2024 tarihli ve 2024/9537 Esas, 2024/14568 Karar sayılı kararları).

Somut uyumsuzlukta davacı taraf; davalı işveren ile imzalanan toplu iş sözleşmesinin 01.10.2021 tarihinde imzalandığını ve yürürlük tarihinin 01.01.2021-31.12.2022 tarihleri arası olarak belirlendiğini, 08.10.2021 tarihinde sendika dayanışma aidatı ödeyerek toplu iş sözleşmesinden yararlanma talebinde bulunduğunu, buna göre toplu iş sözleşmesinin yürürlük tarihi olan 01.01.2021 tarihinden itibaren toplu iş sözleşmesinden yararlandırılmasını gerektiğini ileri sürmüştür. Davalı taraf ise davacının toplu iş sözleşmesinden yararlanma tarihini, sendika dayanışma aidatı ödemek suretiyle talep tarihi olan 08.10.2021 tarihi olarak belirlemiştir.

Davacının davalı Kurum ile Öz Büro İş Sendikası arasında 1. Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesi'nin 01.10.2021 tarihinde imzalandığı, imza tarihinden önceki dayanışma aidatı ödeyerek yararlanma taleplerinin imza tarihi itibarıyla hüküm doğuracağına ilişkin 6356 sayılı Kanun'un 39. maddesindeki düzenleme Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş ise de davacının dayanışma aidatı ödeyerek talepte bulunduğu tarihin (08.10.2021), imza tarihinden sonra olduğu görülmektedir. Buna rağmen İlk Derece Mahkemesince, davacının Anayasa Mahkemesinin iptal kararının yürürlük tarihinden (03.03.2021) itibaren toplu iş sözleşmesinden faydalanacağı kabul edilerek davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Yapılan açıklamalara göre, davacının sendika dayanışma aidatı ödeyerek yararlanmak için talepte bulunma tarihi olan 08.10.2021 tarihi itibarıyla toplu iş sözleşmesinden yararlanabileceği gözetilmeksizin yazılı şekilde hüküm tesis edilmesi hatalıdır.

Kanun yararına temyiz isteminin yukarıda açıklanan sebeplerle kabulü ile İlk Derece Mahkemesince verilen kararın kanun yararına bozulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

V. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Adalet Bakanlığının 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'un 363/1 hükmüne dayalı kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere aynı Kanun'un 363/2 hükmü gereğince **KANUN YARARINA BOZULMASINA**,

Dava dosyasının İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına gönderilmesine,

09.12.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.